

**Dolny Śląsk 2030 to region równomiernego rozwoju –
region bez istotnych społecznych i gospodarczych
dysproporcji, region wewnątrznie spójny, region
wyrównanych rozwojowych szans.**

**W jaki sposób urzeczywistnić wizję naszego województwa
zapisaną w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego
2030?**

**Walne Zgromadzenie sygnatariuszy Porozumienia Sudety 2030
Jawor, 7 października 2019**

SUDETY 2030

Nadrzędnym celem SRWD 2030 jest :

**HARMONIJNY ROZWÓJ REGIONU
I WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DOLNOŚLĄSKIEJ
SPOŁECZNOŚCI**

**Jego realizacja wymaga prowadzenia efektywnej polityki
spójności województwa opartej na:**

- **faktycznych, a nie tylko deklarowanych zmian modelu rozwoju województwa dolnośląskiego (skierowania regionu na ścieżkę równomiernego rozwoju);**
- **statystycznym podziale województwa na dwa regiony szczebla NUTS 2;**
- **zmianie zasad terytorialnych alokacji finansowych.**

SUDETY 2030

Ukierunkowanie środków finansowych dedykowanych wymagającym wsparcia, regionom wałbrzyskiemu i jeleniogórskiemu to jeden z najważniejszych sposobów wyrównywania wewnątrzregionalnych rozwojowych szans, w tak silnie zróżnicowanym pod względem rozwoju województwie dolnośląskim.

Należy wprowadzić czytelną i jasną metodę rozdziału środków finansowych zarówno w ramach budżetu województwa, WPF jak i przyszłego RPO WD 2021-2027, aby odpowiadała ona tak silnemu zróżnicowaniu rozwojowemu i poziomie życia mieszkańców Dolnego Śląska

SUDETY 2030

Wymaga to przeprowadzenia rzetelnej, otwartej i uczciwej dyskusji w gronie wszystkich samorządów województwa, z udziałem partnerów biznesowych, środowisk naukowych i strony społecznej.

Zrównoważony rozwój Dolnego Śląska to prawo do zaspokojenia aspiracji rozwojowych obecnej generacji mieszkańców naszego województwa bez ograniczania praw przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb rozwojowych.

(„sustainable development” - ONZ, 1983)

***Pełną dostępność tego prawa dla obecnej i przyszłej regionalnej społeczności wyraźnie ograniczają rozwojowe wewnątrzregionalne wielodziedzinowe dysproporcje.**

* Wiceprzewodniczący Sejmiku Dolnośląskiego, Marek Obrębalski, wystąpienie pt. „Dolny Śląsk – o strategii rozwoju w ujęciu terytorialnym i instrumentalnym”, 30 września 2019.

SUDETY 2030

Przed południem Dolnego Śląska w dalszym ciągu stoją pilne i kosztowne wyzwania w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej, podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej (szczególnie w sytuacji utraty przywilejów specjalnych stref ekonomicznych), rozwoju przedsiębiorczości, rewitalizacji obszarów zdegradowanych, poprawy jakości życia i włączenia mieszkańców w procesy rozwojowe.

O uznanie regionu sudeckiego jako obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją zabiegamy od stycznia, zgłaszając konkretne uwagi do kolejnych projektów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Najważniejsze z nich to:

- konieczność przeliczenia na nowo wskaźników identyfikacji obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (popierana przez prof. Śleszyńskiego)
- zmiana drugiego kryterium delimitacji zasięgu Programu Ponadregionalnego 2020+ z odsetka powierzchni gmin zmarginalizowanych w podregionie na odsetek mieszkańców takich gmin w podregionie.

W regionie sudeckim gminy zmarginalizowane to gminy miejskie i miejsko-wiejskie o stosunkowo małej powierzchni i jeszcze znaczącej liczbie mieszkańców.

SUDETY 2030

W sytuacji, kiedy nasze województwo przechodzi do tzw. obszarów przejściowych a co za tym idzie znaczącemu zmniejszeniu ulegną środki finansowe w ramach przyszłego RPO WD, sprawą priorytetową i najwyższej wagi jest doprowadzenie do objęcia regionów wałbrzyskiego i jeleniogórskiego krajowymi programami wsparcia obszarów zmarginalizowanych – strategicznej interwencji Państwa Polskiego.

Niestety pomimo działań sygnatariuszy Sudety 2030, tzw. Podregion Sudecki nie znalazł się w KSRR 2030 jako obszar objęty wsparciem rządowym.

Objęcie 14 średniej wielkości miast południa województwa przyszłym krajowym programem wsparcia miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze nie rozwiązuje naszych problemów.

Pozostałe 42 małe miasta oraz 66 gmin miejskich i miejsko-wiejskich, w sytuacji o wiele gorszej niż wyróżnione 14 miast średnich, pozbawione będą jakiegokolwiek wsparcia w ramach programów z poziomu krajowego.

SUDETY 2030

Także projekt Założeń do Umowy Partnerstwa pomiędzy Polską a Komisją Europejską nie wymienia wśród 11 województw z mniejszym od średniej krajowej tempem wzrostu PKB (2007-2016), województwa dolnośląskiego pomimo, że oba subregiony sudeckie spełniają to kryterium.

Nie możemy się zgodzić na wyeliminowanie Regionu Sudeckiego z opisanego w rozdziałach 2e i 6 (str. 35 i 50) „skoncentrowanego wsparcia z poziomu krajowego”.

Dlatego tak istotnym jest skoncentrowanie wszystkich sił oraz partnerów i podjęcie zdecydowanych działań dla prowadzenia skutecznych rozmów i negocjacji ze stroną rządową w celu zapewnienia subregionom wałbrzyskiemu i jeleniogórskiemu wsparcia finansowego z programów rządowych.

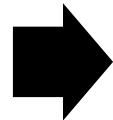
To działanie należy do obowiązków i kompetencji władz samorządu wojewódzkiego

SUDETY 2030

Prezentacja wyników konsultacji społecznych Założeń do Umowy Partnerstwa z Komisją Europejską, Mikołajki 29-30 sierpnia

Uwagi samorządów należących do porozumienia Sudety 2030

Postulat, aby ZUP uwzględniały różnicowanie wewnątrzregionalne woj. dolnośląskiego i zaliczyły podregiony jeleniogórski i wałbrzyski do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, a tym samym do obszarów strategicznej interwencji identyfikowanych na poziomie krajowym.

Wyjaśnienie

- KSRR identyfikuje OSI, w tym obszary zagrożone trwałą marginalizacją na podstawie badania PAN.
- Zgodnie z KSRR, władze samorządowe na poziomie województwa, w porozumieniu z samorządami lokalnymi, mają prawo wskazać regionalne obszary strategicznej interwencji, które będą priorytetem we wsparciu z PS w ramach RPO.

Analiza dotycząca propozycji delimitacji województwa dolnośląskiego

**Przeprowadzona w formie ekspertyzy na zamówienie UMWD
przez Instytut Rozwoju i zespół Prof. Jacka Szlachty ze Szkoły
Głównej Handlowej**

**W swoich wnioskach i rekomendacjach potwierdza silne
zróżnicowanie rozwojowe i zaleca pilne rozpoczęcie procesu
podziału statystycznego województwa dolnośląskiego
w układzie NUTS 2**

SUDETY 2030

W analizie zespół Prof. Szlachty podjął się odpowiedzi na następujące pytania postawione w treści zamówienia:

- **Czy biorąc pod uwagę wymogi formalno-prawne wynikające z rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) możliwa jest nieadministracyjna delimitacja województwa dolnośląskiego przez wydzielenie dwóch jednostek statystycznych, tj. regionu północnego i południowego?**
- **Jak kształtowałyby się podstawowe dane statystyczne charakteryzujące rozwój społeczno-gospodarczy dla nowo wydzielonych jednostek NUTS 2 – w tym PKB per capita w relacji do średniej UE w PPS?**
- **Jakie byłyby potencjalne skutki finansowe dla nowo powstałych dwóch jednostek terytorialnych NUTS 2, w szczególności w zakresie podziału środków z funduszy unijnych na lata 2021-2027?**

Analiza PKB Dolnego Śląska 2004-2016 w ujęciu powiatów na tle pozostałych regionów kraju upoważnia do przedstawienia następujących wniosków i rekomendacji:

- **Dolny Śląsk jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się regionów w Unii Europejskiej o przyroście PKB per capita 25 punktów procentowych (z 51 pp. w 2004 r. do 76 pp. w 2016 r.).**
- **Dynamika zmian w PKB per capita w subregionach północnych jest zdecydowanie większa od subregionów południowych** (dla miasta Wrocław z 70 proc. do 112 proc., dla subregionu legnicko-głogowskiego z 67 proc. do 93 proc., dla subregionu wrocławskiego z 40 proc. do 71 proc. Dwa południowe subregiony w tym samym okresie notowały poprawę w znacznie mniejszej skali: subregion jeleniogórski z 40 proc. do 54 proc., a subregion wałbrzyski z 40 proc. do 51 proc.)
- **Lokomotywami wzrostu są północne subregiony województwa dolnośląskiego.**
- **Dolny Śląsk pozytywnie wykorzystuje szanse rozwojowe po akcesji Polski do Unii Europejskiej.**

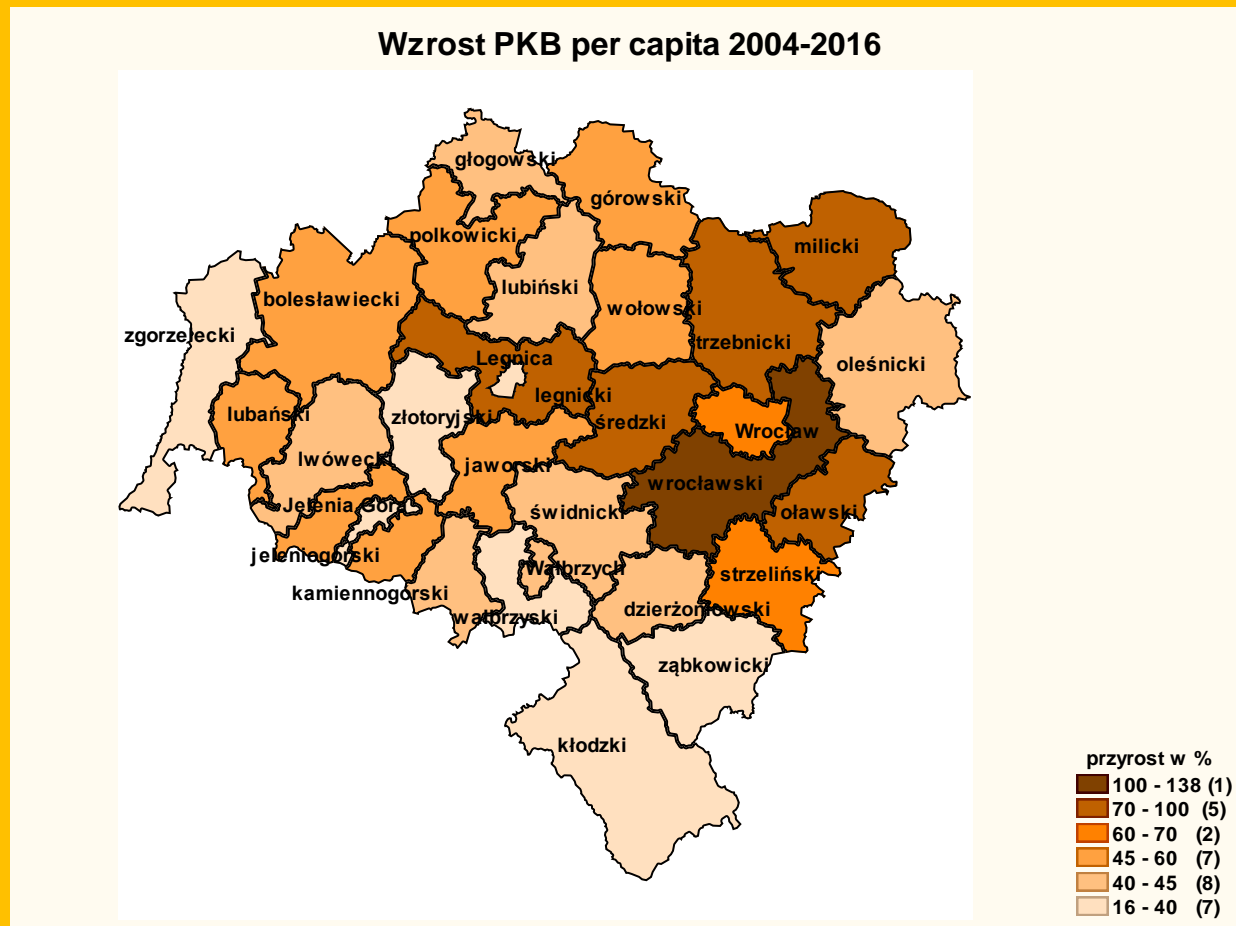
Analiza zmiany PKB w okresie 2004-2016 potwierdza utrwalenie dualnej struktury społeczno-gospodarczej Dolnego Śląska. Ma ona bardzo czytelny obraz geograficzny.

Różnice w rozwoju pomiędzy północnymi a południowymi subregionami województwa potęguje dodatkowo fakt bardzo niekorzystnych zmian demograficznych w subregionach południowych (przyrost PKB w obu subregionach odbywał się częściowo poprzez zmniejszenie liczby ludności).

Analiza PKB na poziomie powiatów wewnątrz województwa potwierdza bardzo silne zróżnicowanie w rozwoju:

- **Wszystkie powiaty w województwie notują wzrost mierzony PKB na mieszkańca, ale zmiany w powiatach północnych subregionów są kilkakrotnie większe (np. powiat średzki, lubiński - wzrost o 30 p.p., polkowicki – o 31 p.p., powiat kłodzki - wzrost o 4 p.p., ząbkowicki - wzrost o 9 p.p., lwówecki wzrost o 10 p.p.).**
- **Sytuacji nie poprawia większy od pozostałych wzrost gospodarczy miast na prawach powiatów - Jelenia Góra i Wałbrzych (wzrost o 11 i 14 p.p.), będący wynikiem drastycznego zmniejszania się liczby ludności.**

Wzrost PKB na mieszkańca w powiatach województwa dolnośląskiego w okresie 2004-2016

SUDETY 2030

Analiza powiatów województwa dolnośląskiego na tle powiatów pozostałej części kraju ze względu na kształtowanie się PKB w okresie 2004-2016, potwierdza dualny rozwój Dolnego Śląska.

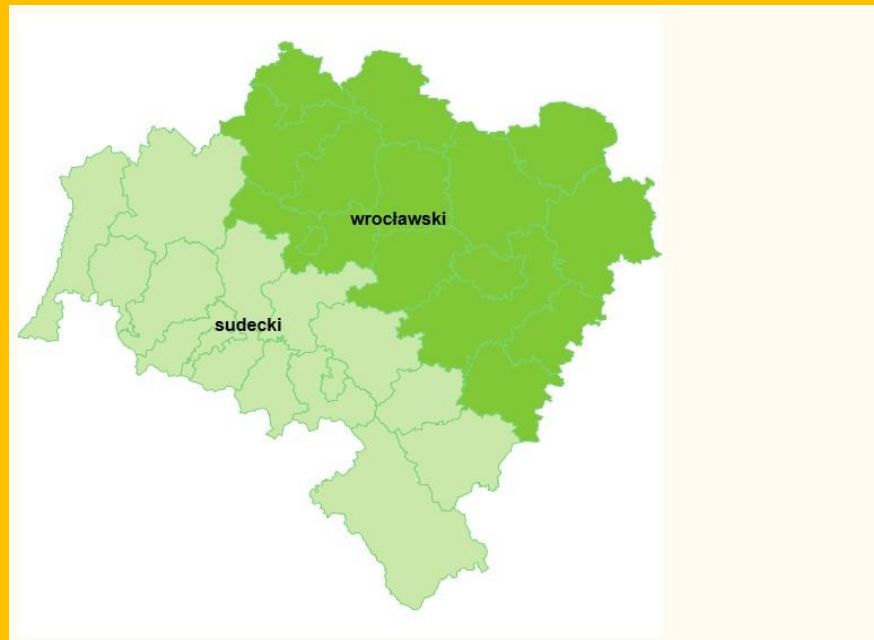
- **Prawie wszystkie powiaty północnych subregionów województwa poprawiają swoją pozycję. Cztery powiaty subregionów północnych, w których nastąpiło minimalne pogorszenie sytuacji na tle Polski należą do najbogatszych jednostek terytorialnych w naszym kraju.**
- **We wszystkich powiatach subregionu wałbrzyskiego nastąpiło pogorszenie pozycji, w bardzo znaczącej skali w jednym z najbiedniejszych w województwie, powiecie kłodzkim o 14 p.p.**
- **W subregionie jeleniogórskim 5 powiatów zarejestrowało pogorszenie swojej sytuacji.**
- **Ocena sytuacji w układzie 30 powiatów całego województwa jest bardzo negatywna, ze względu na tracenie dystansu względem powiatów północnych przez powiaty południa Dolnego Śląska.**

- **Zmiany demograficzne oraz zmiany zachodzące na rynku pracy utrwalają niekorzystne procesy w rozwoju gospodarczym pomiędzy południem a północą Dolnego Śląska.**
- **Liczba mieszkańców województwa dolnośląskiego w latach 2004-2016 zwiększa się nieznacznie. Liczba mieszkańców w subregionie m. Wrocławia i legnicko-głogowskim jest stabilna, a w subregionie wrocławskim wzrasta o 10%. W subregionach wałbrzyskim i jeleniogórskim liczba mieszkańców spada o 4,4 i 3,1 %.**
- **Wszystkie powiaty subregionu wałbrzyskiego utraciły potencjał demograficzny w znacznym stopniu. Tylko w dwóch powiatach subregionu jeleniogórskiego (bolesławieckim i jeleniogórskim) wzrasta liczba mieszkańców.**
- **Wszystkie powiaty wokół dużych aglomeracji północy województwa notują wzrosty liczby mieszkańców.**
- **Pomimo korzystnych zmian na rynku pracy w całym województwie w dalszym ciągu w wielu powiatach południa Dolnego Śląska notuje się dwucyfrowy poziom bezrobocia. Zaledwie w 5 powiatach północnych subregionów województwa obserwujemy podobną sytuację.**

Proponowana delimitacja województwa dolnośląskiego na dwa regiony NUTS 2

Proponowana nowa delimitacja województwa dolnośląskiego obejmuje:

- pierwszy NUTS 2 – podregiony legnicko-głogowski, wrocławski i miasto **Wrocław** – część północno-wschodnia województwa (roboczo nazwany przez **wrocławskim**),
- drugi NUTS 2 – podregiony jeleniogórski i wałbrzyski – część południowo-zachodnia województwa (roboczo nazwany **sudeckim**).

SUDETY 2030

PKB w województwie dolnośląskim oraz w dwóch proponowanych regionach NUTS 2 na tle UE 28 oraz UE 27 w latach 2004 i 2016

ZMIENNA		ROK	DOLNOŚLĄSKIE	NUTS 2 (WROCŁAWSKI)	NUTS 2 (SUDECKI)
PKB nominalnie w porównaniu do UE	mln EUR	2004	15 833	10 344	5 489
		2016	35 712	25 232	10 480
	EUR/osobę	2004	5 473	6 402	4 316
		2016	12 309	15 066	8 526
	UE 28=100	2004	24	28	19
		2016	42	51	29
	UE 27=100	2004	26	30	20
		2016	44	53	30
PKB realnie w porównaniu do UE	mln PPS	2004	33 108	21 631	11 477
		2016	64 145	45 322	18 823
	PPS/osobę	2004	11 444	13 387	9 023
		2016	22 110	27 061	15 314
	UE 28=100	2004	51	59	40
		2016	75	92	52
	UE 27=100	2017	77	63	43
		2004	53	96	54

SUDETY 2030

Pozycja dwóch regionów województwa dolnośląskiego (NUTS 2) po podziale statystycznym w rankingu województw w roku 2004 i 2016

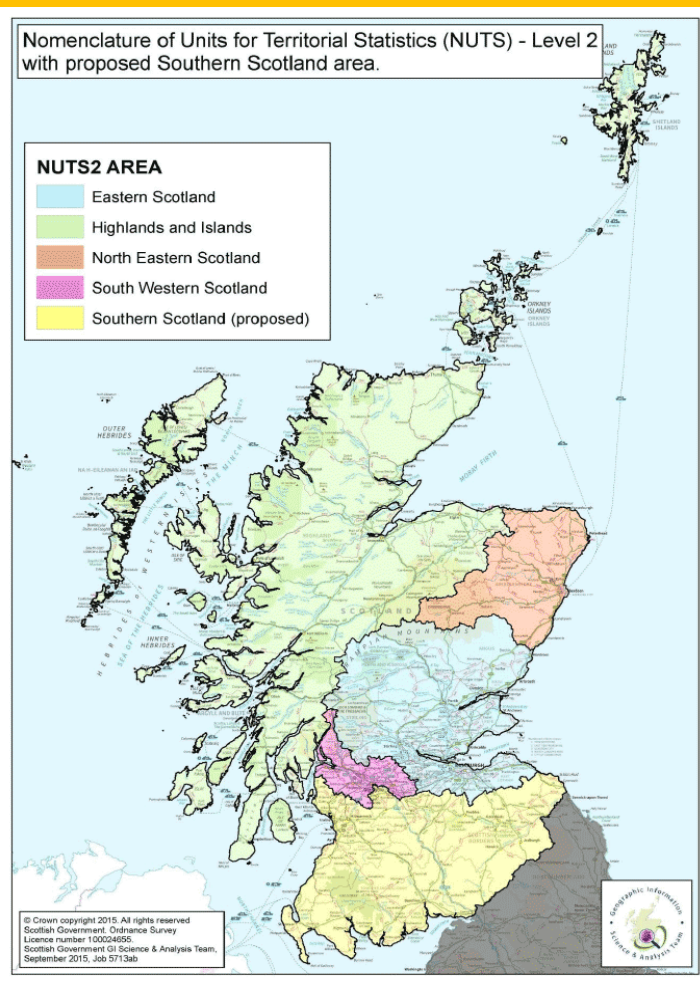
Województwo	PKB 2004	PKB 2016	PKB per capita 2004	PKB per capita 2016	PKB na km ² 2004	PKB na km ² 2016
DOLNOŚLĄSKIE	-	-	-	-	-	-
WROCŁAWSKI	7	6	2	2	4	3
SUDECKI	14	13	12	12	8	8
KUJAWSKO-POMORSKIE	8	8	10	10	9	9
LUBELSKIE	9	10	17	17	15	15
LUBUSKIE	16	15	8	8	14	14
ŁÓDZKIE	5	5	6	6	5	5
MAŁOPOLSKIE	4	4	9	7	3	4
MAZOWIECKIE	1	1		1	2	2
OPOLSKIE	15	17	11	11	10	10
PODKARPACKIE	11	9	16	16	12	11
PODLASKIE	17	16	15	15	17	17
POMORSKIE	6	7	5	5	7	7
ŚLĄSKIE	2	2	3	4	1	1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	13	14	13	13	11	12
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	12	12	14	14	16	16
WIELKOPOLSKIE	3	3	4	3	6	6
ZACHODNIOPOMORSKIE	10	11	7	9	13	13

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 14.06.2019.

SUDETY 2030

- Przeprowadzona analiza potwierdza niezbędność podjęcia działań na rzecz delimitacji województwa dolnośląskiego na 2 podregiony w ujęciu NUTS 2 – południowy sudecki i północny (wrocławsko-legnicko-głogowski).
- W wyniku analizy porównawczej południowy region sudecki tylko w minimalny sposób wyprzedzałyby 5 województw Polski wschodniej pod względem PKB per capita w stosunku do średniej unijnej.
- Argumentem na rzecz nowej delimitacji jest przypadek regionu typu NUTS 2 Szkocji związanego z Glasgow, który pomimo liczby ludności w roku 2014 wynoszącej 2 334 300, czyli mieszczącej się w ramach wytycznej Parlamentu Europejskiego (aby NUTSy 2 liczyły od 800 tysięcy do 3 milionów mieszkańców), został podzielony od 1 stycznia 2018 roku na dwa regiony NUTS 2: West Central Scotland i Southern Scotland.

Nowa delimitacja NUTS 2 w Szkocji przeprowadzona w 2018.

Poprzednie NUTS 2	Populacja	Nowe NUTS 2	Populacja
Highlands and Islands	467 326	Highlands and Islands	467 326
North Eastern Scotland	487 150	North Eastern Scotland	487 150
Eastern Scotland	2 047 902	Eastern Scotland	1 933 992
South Western Scotland	2 335 115	West Central Scotland	1 504 303
		Southern Scotland	944 842

Źródło: EUROSTAT, data dostępu: 12.06.2019.

Dla porównania oba regiony dolnośląskie miałyby większą liczbę mieszkańców

ZMIENNA	ROK	DOLNOŚLĄSKIE	NUTS 2 (WROCŁAWSKI)	NUTS 2 (SUDECKI)
Liczba ludności	Osoby	2004	2 893 055	1 615 829
		2016	2 901 225	1 674 846

SUDETY 2030

Źródło: Review of Nomenclature of Units for Territorial Statistics (NUTS) Boundaries in Scotland (2016).

- **Proces podziału województwa na poziomie NUTS 2 jest długotrwały. Wymaga konsensusu na poziomie samorządów województwa, współpracy samorządu województwa z MliR, które kieruje odpowiedni wniosek do GUS oraz do KE/DG Regio.**
- **Eurostat weryfikuje obszary NUTS nie częściej niż 3 lata (kolejny okres weryfikacji przypada na 2021), co nie oznacza, że nie można skorzystać ze ścieżki nadzwyczajnej. Potrzebna jest wola polityczna i społeczna.**
- **Trzeba pilnie uruchomić dialog na temat podziału stat. województwa.**
- **Fakt niezbędności dysponowania danymi z przynajmniej trzech lat przed kolejnym wieloletnim okresem programowania UE może stanowić podstawę weryfikacji statusu dwu obszarów NUTS 2 Dolnego Śląska dopiero po roku 2027.**
- **Relatywnie niski poziom PKB per capita subregionów wałbrzyskiego i jeleniogórskiego oznacza, że nie ma szans na trajektorię rozwojową umożliwiającą przed rokiem 2030 wyprowadzenie tego obszaru na poziom PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej powyżej 75 proc. średniej Unii Europejskiej.**

Potencjalne skutki finansowe delimitacji województwa dolnośląskiego na dwa odrębne regiony NUTS 2

Rozważania dotyczące finansowania dostępnego w ramach europejskiej polityki spójności w latach 2021-2027 muszą uwzględniać fakt bardzo wielu niewiadomych takich jak:

- Faktyczną wielkość wieloletniej perspektywy finansowej (MFF) UE na lata 2021-2027.
- Propozycję udziału nakładów europejskiej polityki spójności (środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych - EFSI) w ramach tej MFF 2021-2027.
- Wielkość alokacji na rzecz poszczególnych państw członkowskich, wynikającej między innymi z poziomu *cappingu* i klasyfikacji regionów ze względu na intensywność wsparcia z UE.
- Podział alokacji w Polsce funduszy strukturalnych pomiędzy programy krajowe i regionalne.
- Algorytm podziału środków segmentu regionalnego pomiędzy województwa, w tym intensywność mechanizmu modulacji dla Mazowsza i Dolnego Śląska.

Potencjalne skutki finansowe delimitacji województwa dolnośląskiego na dwa odrębne regiony NUTS 2, w zakresie podziału środków z funduszy unijnych na lata 2021-2027

- **Zmniejszenie alokacji na rzecz Polski dostępnej w ramach europejskiej polityki spójności o 23 proc. oznaczałoby zmniejszenie alokacji dostępnej dla Dolnego Śląska także o około 23 proc. (z 2252 do 1700 mln EUR).**
- **Terytorializacja statystyczna województwa na dwa obszary typu NUTS 2 oznaczałaby utrzymanie statusu obszaru preferowanego przy alokacji EFSI dla regionu sudeckiego. Skupia on około 1229 tys. mieszkańców, czyli około 43 proc. ludności województwa dolnośląskiego.**
- **Utrzymanie statusu obszaru uprzywilejowanego ze względu na priorytety europejskiej polityki spójności oznaczałoby około 750 mln EUR w latach 2021-2027 w ramach zdecentralizowanej alokacji środków EFSI dla tego regionu.**
- **Oczywiście warto zwrócić uwagę na inne korzyści utrzymania statusu obszaru o niskim poziomie rozwoju: szerszy zakres finansowania ze środków EFSI, niższy poziom wkładu własnego, a także wyższe dopuszczalne pułapy pomocy publicznej.**

Dziękuję za uwagę !

**Roman Szełemej Prezydent Wałbrzycha
Lider Porozumienia Sudety 2030**

SUDETY 2030